

Franc Pohleven*

KRESILNA GOBA ALI BUKOVA KRESILKA

Kresilna goba (*Fomes fomentarius* L. ex Fr. Kickx) se pojavlja na stoječih poškodovanih drevesih (uspeva na mrtvem delu živega drevesa) in na posekanem drevju oz. hlodovini. Drevesa okuži prek odlomljene veje in drugih poškodb, skozi katere micelij prodre do stržena in se od tam nato trohnoba širi proti periferiji. Okuži predvsem stare bukve (slika 1), redkeje pa jo najdemo na drugih listavcih (gaber, javor, hrast, sadno drevje). Na severu Evrope običajno raste na brezah.

V naših mešanih gozdovih je ena pogostejših lesnih gliv. Na lesu povzroča belo trohnobo. Ob hkratni okužbi z več vrstami gliv pa povzroča neenakomerno belo trohnobo imenovano piravost, pri kateri je značilno, da med glivami prihaja do interakcij. V kolikor se glivi pri razgradnji lesa dopolnjujeta, je razkroj intenzivnejši, če si pa nasprotujeta pa prihaja do antagonizma, kar ima za posledico nerazkrojen les. Posamezna področja različno razkrojenega lesa ločijo črne linije (slika 2).

Kresilno gobo prepoznamo po velikih kopitastih trosnjakih. Pri mladih klobukih je površina precej mehka, žametasta in nežne svetlo rjave do sivkaste barve, a že naslednje leto površina otrdi in postane nagubana, siva s temnejšimi sivimi kolobarji. Klobuk je lahko tudi rjave barve predvsem na robu, ki je rahlo zapognjen (slika 1). Trosovnica je luknjičasta, v začetku svetla, kasneje siva, v starosti pa okraša ali celo potemni. Meso je plutasto, trdo in zateglo. Klobuki rastejo več let in dosežejo velikost do 40 cm in več. Na Katedri za patologijo in zaščito lesa imamo klobuk, ki v premeru meri 39 cm, v obsegu pa 78 cm.

Ime je goba dobila po uporabi. Verjetno je že pračloveku služila za vzdrževanje ognja oz. kot netilo. Pred leti mi je arheolog dr. Anton Velušček prinesel v pogled kresilno gobo, ki jo je našel ločeno od lesa na Ljubljanskem barju v bližini najdišča najstarejšega kolesa na svetu. Čeprav je bil klobuk star od 3 do 5 tisoč let, je bil ohranjen kot da bi ga pravkar prinesel iz gozda, le blaten je bil. To dokazuje, da so kresilko za netenje in vzdrževanje ognja verjetno uporabljali že najstarejši prebivalci Ljubljanskega barja. Dim kresilne gobe prijetno diši in pomirja, zato čebelarji z njenim dimom pomirjajo čebele. Znana je tudi v zdravilstvu. Položena na rano naj bi zaustavila krvavitev. Služila naj bi za razkuževanje (izžiganje) in celjenje ran. Da je bila kresilna goba pomembna

v življenju človeka govori dejstvo, da jo uporabljajo tudi v cerkvenih običajih. Na velikonočno soboto zjutraj ob cerkvi zakurijo ogenj, ga blagoslovijo in potem si verniki s plamenom prižgejo košček kresilne gobe, ki ga navezanega na žico odnesejo domov in z njim zanetijo ogenj v domačem ognjišču. Dandanes pa pogosto vidujemo, da pritrjeni obrnjeni klobuki kresilne gobe služijo kot podstavek za rože ali kot podporna polička za gnezdo lastovk.

■ Slika 1. Kresilka na bukvi v gozdu na Golovcu (foto: F. Pohleven)

■ Slika 2. Iz okuženega (piravega) debla so na žagi izrezali pirave deske. Žal se poškodba opazi šele pri podiranju drevesa ali pa celo šele pri žaganju hloda. Najboljši del debla je tako neuporaben.

* prof. dr., Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Rožna dolina, Cesta VIII/34, 1000 Ljubljana